

05.05.2014

Teknologirådets årsberetning for 2013

Om Teknologirådet

Teknologirådet er et uavhengig, offentlig organ som gir råd til Stortinget og regjeringen om ny teknologi. Rådet involverer både eksperter, interessenter og lekfolk i sitt arbeid, og skal fremme en bred offentlig debatt om teknologiutviklingen. Teknologirådet skal også følge med på internasjonal teknologiutvikling, teknologivurdering og teknologisk fremsyn.

Teknologirådet har 15 medlemmer med bakgrunn fra teknologi, samfunns- og næringsliv. Sittende råd ble oppnevnt for en fireårs-periode 16. august 2012. Rådet ledes av Siri Hatlen, og hadde i 2013 fem heldagsmøter. (Liste over rådsmedlemmene – se vedlegg 1.) Rådet setter selv sin forretningsorden, og har et eget sekretariat som gjennomfører prosjektene. Sekretariatet ledes av direktør Tore Tennøe.

Teknologirådets virksomhet finansieres over Nærings- og fiskeridepartementets post i statsbudsjettet, mens Norges forskningsråd har det faglige og administrative tilsynsansvaret.

Virksomhet og måloppnåelse

I 2013 vedtok Teknologirådet en ny strategi for perioden frem til 2016. Rådets visjon er «teknologiråd for fremtidens samfunn», og vedtatt strategi for 2013–2016 har følgende satsingsområder:

- Sikkerhet, åpenhet og personvern
- Innovasjon for velferdsstaten
- Norge 2030

Målene for Teknologirådets arbeid er å

- Gi nyskapende og begrunnede innspill til viktige spørsmål for norsk politikk og samfunnsdebatt
- Involvere flere i ordskiftet om muligheter og utfordringer ved teknologiutviklingen
- Fremme langsiktig tenkning om samfunnsutviklingen

Teknologirådet har i løpet av 2013 utarbeidet rapporter og presentert innspill i møter med komiteer og representanter på Stortinget, politisk ledelse og embetsverk i ulike departementer, samt på ulike konferanser og åpne møter.

Sikkerhet, åpenhet og personvern

Innenfor satsingsområdet har Teknologirådet i 2013 hovedsakelig jobbet med følgende temaer: personvern, droner og sikkerhet og åpenhet etter 22. juli. Teknologirådet etablerte i 2013 en ny arena for debatt om personvern i samarbeid med Datatilsynet. På den internasjonale personverndagen 28. januar arrangerte de to institusjonene et fullsatt åpent møte på Litteraturhuset i Oslo, og publiserte rapporten *Personvern 2013 – Tilstand og trender*, som avstedkom medieoppslag i blant annet Aftenposten, Dagbladet, NRK 1, NRK P1, TV2 og en rekke regionale aviser.

Teknologirådets arbeid for digital dømmekraft for unge fortsatte i 2013. Undervisningsopplegget «Du bestemmer» om personvern utvikles av Teknologirådet i samarbeid med Datatilsynet og Senter for IKT i utdanningen og er siden 2007 brukt av mer enn 600 000 norske elever og oversatt til 8 språk.

Droner er en teknologi i sterk utvikling, og Teknologirådet har ønsket å sette temaet på dagsordenen i samfunnsdebatten. Temaet ble løftet frem i personvernrapporten og publikasjonen *Sivile droner tar av*, på høringer på Stortinget, samt i medieutspill som kronikk om politi og droner i VG og innslag om droner i søk og redning i NRK Dagsrevyen. Politidirektoratet har fattet interesse for temaet og bl.a. igangsatt en egen utredning om bruk droner i politiet.

Foreløpige konklusjoner fra prosjektet "Sikkerhet og åpenhet etter 22. juli" ble presentert for Justiskomiteen i forbindelse med meldingen til Stortinget om terrorberedskap i april 2013. I komitéinnstillingen heter det at «komiteen er enig med Teknologirådet i at den teknologiske utviklingen og digitaliseringen av samfunnet har endret premissene for beredskapsarbeidet, og bør endre politiets metoder og organisering framover. Komiteen ser med interesse på Teknologirådets pågående prosjekt «Sikkerhet og åpenhet etter 22. juli».

I samarbeid med partnere i Danmark, Østerrike, Tyskland og Norge, slutførte Teknologirådet i 2013 EU-prosjektet DESSI (Decision Support on Security Investments) med en internasjonal konferanse og rapporten *Beslutninger om sikkerhet – en praktisk guide*. Prosjektet har utviklet en metode for gode sikkerhetsinvesteringer som har møtt stor interesse på flere hold, og er brukt av blant andre Røde kors og Direktoratet for samfunnsberedskap.

I løpet av 2013 arrangerte Teknologirådet også et åpent møte om de nye rammevilkårene for diplomatiet i kjølvannet av Wikileaks og sosiale medier. Møtet ble arrangert i samarbeid med Fritt Ord, Universitetet i Oslo og den amerikanske ambassaden.

Innovasjon for velferdsstaten

Innenfor satsingsområdet «Innovasjon for velferdsstaten» har Teknologirådet i 2013 prioritert mobil helseteknologi og fremtidens alderdom. I tillegg har en rekke tidligere forslag og innspill fra Teknologirådet om e-helse blitt behandlet i Stortinget. Med behandlingen av Meld. St. 9 (2012–2013) *En innbygger – én journal* våren 2013 sluttet Stortinget seg til følgende saker som først var lansert av Teknologirådet:

- Elektronisk tilgang til egen journal for hver enkelt innbygger, gjennom sikre og enkle løsninger.
- Tilgang til selvbetjeningsløsninger og tjenester for sikker elektronisk dialog med helsepersonell.
- Tilgang til omfattende og kvalitetssikret kunnskap om helse, helsetilbud, behandlingskvalitet og pasient- og brukerrettigheter.

Teknologirådet har i 2013 levert en høringsuttalelse til meldingen *Morgendagens omsorg* til Helse- og omsorgskomiteen på Stortinget. Høringsuttalelsen hadde bl.a. sin bakgrunn i en tidligere rapport fra Teknologirådet – *Fremtidens eldreomsorg* – hvor kjernepunktet var trygghetspakken, som skal gi alle eldre tilbud om omsorgsteknologiske løsninger som lar dem bo hjemme lengst mulig. Utvikling av slike trygghetspakker ble i 2013 vedtatt av Stortinget, som viste til Teknologirådets anbefalinger.

Teknologirådet leder et stort europeisk prosjekt om velferdsteknologi og fremtidens alderdom, og har blant annet utviklet scenarier for bruk av velferdsteknologi i eldreomsorgen i fremtiden. Scenariene skal diskuteres i workshoper i flere europeiske land og munne ut i anbefalinger til norske og europeiske politikere.

Teknologirådet har i 2013 jobbet for å sette mobil helse på dagsordenen, og har publisert artikkelen *Legekantoret på innerlomma* om helse-apper. Dette er et tema som også vekker stor interesse i mediene og hos folk flest, og Teknologirådet har vært kilde for en lang rekke medieoppslag, både i aviser, på radio og TV.

Norge 2030

Et viktig spørsmål for Norge er industriutvikling etter oljealderen. Teknologirådet publiserte i august 2013 rapporten *Made in Norway? – Hvordan roboter, 3D-printere og digitalisering gir nye muligheter for norsk industri*. Rapporten har vakt stor interesse og fått bred mediedekning, blant annet som forsideoppslag i Aftenposten. Teknologirådet har presentert innsikter og konklusjoner for embetsverk og politisk ledelse i NHD, og på flere møter og konferanser, og har i tillegg skrevet kronikker og innlegg om rapporten.

Satsingsområdet «Norge 2030» gjør bruk av særskilte metoder, som fremsyn og scenarioanalyse. Teknologirådet har i 2013 gjort forprosjektet *Fremtiden 2014* i samarbeid med Norges forskningsråd, som drives videre i 2014, og skal bidra til å utvikle norsk fremtidstenkning i kunnskaps- og teknologipolitikk. Teknologirådet har også publisert en oversikt over scenarioanalyser i serien «Saken forklart».

Basert på rapporten *Fremtidens lakseoppdrett* fra 2012, utarbeidet Teknologirådet i 2013 et høringsinnspill til Meld. St. 22 *Verdens fremste sjømatnasjon* til Næringskomiteen på Stortinget. Teknologirådets prosjekt har bidratt til en felles forståelse om at utviklingen oppdrettsnæringen må følge to spor parallelt: Norge må videreutvikle teknologi og drift innenfor dagens løsninger med åpne merder, og samtidig systematisk undersøke potensialet i lukkede anlegg. Dette synet deles nå langt på vei av oppdrettsnæringen, lakseelv-eiere, miljøvernorganisasjoner og relaterte fagmiljøer.

Teknologirådet har også videreutviklet undervisningsopplegget «Klimatoppmøte i skolen» i samarbeid med Miljøverndepartementet.

Oppfølging av evalueringen fra 2011

Teknologirådet ble i 2011 evaluert av NIFU på oppdrag fra Nærings- og handelsdepartementet. Evalueringen var positiv, og Teknologirådet omtales som «et resultatorientert råd med god ressursutnyttelse». Teknologirådet «skårer høyt på kapasitet, kompetanse og kvalitet» og har «høy kompetanse og troverdighet og et godt kontaktnett, og er gode på kommunikasjon, formidling og agendasetting.»

Evalueringen påpeker imidlertid at Teknologirådets begrensede ressurser er en utfordring for å gjennomføre mandatet. Blant annet pekes det på at ressursinnsatsen mot Stortinget, kommunikasjon og involvering av lekfolk bør styrkes. Det bør også legges større vekt på samarbeid og ekstern finansiering. Teknologirådet har gjort en rekke tiltak for å følge opp evalueringen.

Samarbeid

I samarbeid med Datatilsynet arrangerte Teknologirådet i 2013 et åpent møte og utga en rapport om tilstand og trender for personvernet i forbindelse med den internasjonale personverndagen 28. januar. Det er besluttet at dette skal være en årlig arena for personverndebatt.

Teknologirådet har i 2013 også samarbeidet med Senter for IKT i utdanningen, Tekna, Miljøverndepartementet, Norges Forskningsråd, Universitetet i Oslo, Fritt Ord, Teknisk Museum og De nasjonale forskningsetiske komiteene.

Teknologirådet er Norges medlem i European Parliamentary Technology Assessment network (EPTA). Med henvisning til dets aktive og konstruktive rolle i det internasjonale samarbeidet, ble Teknologirådet i 2013 valgt til å ha presidentskapet i EPTA i 2014.

Teknologirådet deltar også i tre ulike europeiske konsortier – PACITA (Parliaments and Civil Society in Technology Assessment), DESSI (Decision Support on Security Investments) og SurPRISE (Surveillance, Privacy and Security: A large scale participatory assessment of criteria and factors determining acceptability and acceptance of security technologies in Europe).

Teknologirådets direktør Tore Tennøe er nestleder i styret for Senter for teknologi, innovasjon og kultur, Universitetet i Oslo og medlem i styret for Fonden Teknologirådet i Danmark. Prosjektleder Hilde Lovett sitter i rådet for Senter for rettsinformatikk, UiO.

Kommunikasjon

Teknologirådet legger vekt på å jobbe aktivt med kommunikasjon, både i egne kanaler, direkte overfor lekfolk, beslutningstakere og interessenter, og i mediene.

I 2013 satset Teknologirådet på egne kanaler, og lanserte nye, mer brukervennlige www.teknologiradet.no i en moderne og fleksibel publiseringsløsning. Teknologirådet bruker også Twitter og Facebook aktivt.

Teknologirådet har løpet av året holdt en rekke foredrag i inn- og utland. Selv om det ikke er kapasitet til eller ønske om å imøtekomme samtlige ønsker, er dette en form for formidlingsaktivitet Teknologirådet prioriterer høyt.

Mediene er også en viktig kanal for å spre kunnskap og bidra til debatt på Teknologirådets satsingsområder, og Teknologirådet jobber aktivt med å skape oppmerksomhet rundt prosjektene. Teknologirådet har i løpet av 2013 levert flere kronikker og debattinnlegg, bl.a. om droner, mobil helse og avansert industri, og har vært kilde for en lang rekke mediesaker i aviser, TV, radio og på nett.

Økonomi

Grunnbevilgningen fra Nærings- og handelsdepartementet / Norges forskningsråd økte fra 7,0 millioner kroner i 2012 til 8,0 millioner kroner i 2013. Det eksterne dekningsbidraget til ulike prosjekter var på til sammen 1,79 millioner kroner fra EU-kommisjonen og Miljøverndepartementet, noe som ga samlede inntekter på 9,79 millioner kroner. Driftskostnadene var på til sammen 10,4 millioner kroner. Årsresultat etter finanskostnader var på -0,61 millioner kroner.

Ved inngangen til 2013 sto Teknologirådet bokført med en egenkapital på 0,93 millioner kroner. Per 31.12 2013 har Teknologirådet dermed en positiv egenkapital på 0,32 millioner kroner.

Den viktigste økningen i utgifter var en midlertidig endring i pensjonskostnader som går utover den generelle trenden mot økte pensjonsutgifter. Pensjonspremien blir estimert for å få balanse mellom forpliktelse og midler, og forsikringsteknisk oppgjør foretas av Statens pensjonskasse (SPK) året etter regnskapsåret. I 2010 var midlene større enn forpliktelsen, noe som ga en premie på 3,38 prosent for 2012. I 2011 var situasjonen motsatt, med større forpliktelser enn avsatte midler knyttet til bl.a. stillingsendringer og avgang. Dette ga en kraftig korleksjon i prisestimatet til 23,12 prosent. SPK har justert ned premieestimatet for 2014 til 11,15 prosent.

Det påløp også ekstraordinære kostnader i forbindelse med flytting til nye og mer egnede lokaler. Teknologirådets leiekontrakt i Prinsens gate 18 gikk ut i desember 2013. Lokalene har vært delt med De nasjonale forskningsetiske komiteer, som ønsket å flytte ut. Hensynet til inn klima og arbeidsforhold for de ansatte og behovet for utvidet møteromskapasitet gjorde at flytting også var hensiktsmessig for Teknologirådet. De nye lokalene i Kongens gate 14 tilfredstiller disse kravene, samtidig som de ordinære utgiftene til leie av kontorlokaler vil ligge på samme nivå som tidligere. Kostnader til oppussing av de fraflyttede lokaler ihht. kontrakt på ca. 0,24 millioner kroner er tatt som kostnad i 2013.

Organisasjon og likestilling

Teknologirådets sekretariat hadde i 2013 i gjennomsnitt ni ansatte – samme antall som i 2012. Kommunikasjonssjefen har fått innvilget permisjon fordi han er valgt til fast

plass som stortingsrepresentant. Det ble i 2013 ansatt en ny senior kommunikasjonsrådgiver.

Det jobber fire menn og fire kvinner i sekretariatet, og fordelingen av seniorstillinger er lik mellom kjønnene. Også rådet har tilnærmet likt antall menn og kvinner. Rådet har kvinnelig leder, mens sekretariatet ledes av en mann.

Sykefraværet var i 2013 på 0,9 prosent, og det var ingen lengre sykefravær.

I planleggingen av flytting til nye lokaler ble det lagt vekt på bedring av arbeidsforholdene for de ansatte når det gjelder inneklime, lys og tilrettelegging av arbeidsplassen, slik som hev-/senkpulter og ergonomiske stoler.

Teknologirådets virksomhet har svært begrenset påvirkning på miljøet. Miljøpåvirkningen begrenser seg til drift av kontorplasser og noe reisevirksomhet.

Fremtidsutsikter

Grunnbevilgningen er 8,0 millioner også for 2014. EU-prosjektene PACITA og SurPRISE fortsetter til 2015. Et nytt samarbeidsprosjekt med NFR med tittel «Fremtiden 2014» igangsettes første kvartal 2014. Teknologirådet anslår dermed at de eksterne inntektene vil være på minst dagens nivå ut 2015.

Det er imidlertid viktig å utvikle prosjekter for den påfølgende perioden allerede nå, og det er utpekt en intern «EU-koordinator» for å følge opp utlysninger og nye søknader.

Teknologirådet er valgt til å overta presidentskapet for European Parliamentary Technology Assessment (EPTA) etter den finske Riksdagens fremtidskomité. Dette gir en unik anledning å synliggjøre og utvikle Teknologirådets agenda og bidra til den norske debatten, blant annet på den årlige EPTA-konferansen i samarbeid med Stortinget.

Tematiske satsinger i 2014 vil være:

- Norsk næringsliv etter oljen
- Fremtidstenkning i Norge
- Smart politi
- Mobil helse
- Europeisk velferdsteknologi
- Sivil bruk av droner i nordområdene
- Folketoppmøter om samfunnssikkerhet og personvern

Vedlegg

1. Rådsmedlemmer

- Siri Hatlen (leder). Sivilingeniør med MBA fra INSEAD. For tiden styreleder i blant annet Entra Eiendom, Sevan Marine, Ungdoms-OL og Norges miljø- og biovitenskapelige universitet. Hun har hatt lederposisjoner i Oslo universitetssykehus, Statkraft og Statoil samt vært styreleder/medlem i bl.a. Kongsberggruppen, PGS, Smedvig, NTNU, Helse Øst og Vinmonopolet.
- Andy Booth. Miljøkjemiker og seniorforsker ved SINTEF Materialer og kjemis Sektor for miljøteknologi.
- Ola Dale. Anestesiolog og farmakolog, professor ved Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet.
- Odd Roger Enoksen. Agronom og direktør for Andøya Rakettskytefelt.
- Ragnar Fjelland. Fysiker og filosof, professor ved Universitetet i Bergen.
- Reid Hole. Doktorgrad i Ernæringsfysiologi, dekan ved Universitetet i Nordland.
- Cathrine Holst. Sosiolog og seniorforsker ved ARENA senter for europaforskning ved Universitetet i Oslo. Redaktør for Nytt Norsk Tidsskrift.
- Randi Haakenaasen. Fysiker og sjefsforsker ved Forsvarets forskningsinstitutt.
- Håkon Wium Lie. Doktorgrad i informatikk. Teknologidirektør i Opera Software.
- Cecilie Mauritzen. Oseanograf, doktorgrad fra MIT. Direktør, forskningsprogrammet «Omstilling til lavkarbonsamfunnet», DNV GL.
- Christine Meisingset. MSc i miljøstrategi og MBA i økonomisk styring og ledelse. Porteføljeforvalter/leder for bærekraftige investeringer i Storebrand.
- Shahzad Asghar Rana. Informatiker og filolog. NTO i Microsoft, er leder for Det kriminalitetsforebyggende råd.
- Edina Christin Ringdal. Bachelor i samfunnsøkonomi og politisk rådgiver for Libe Rieber-Mohn i Oslo Arbeiderpartis bystyregruppe.
- Silvija Seres. Doktorgrad i informatikk og administrerende direktør i TechnoRocks.
- Bent Sofus Tranøy. Statsviter og førsteamanuensis ved Høgskolen i Hedmark og Markedshøgskolen i Oslo.